

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

NGUYỄN THỊ NGOAN

**KHẢO SÁT HIỆN TRẠNG ĐÀN BÒ H'MÔNG
VÀ ĐÁNH GIÁ KHẢ NĂNG SINH TRƯỞNG
CỦA CÁC BÊ SINH RA TỪ ĐÀN BÒ H'MÔNG
HẠT NHÂN NUÔI TẠI HUYỆN PÁC NẶM
TỈNH BẮC KẠN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC NÔNG NGHIỆP
CHUYÊN NGÀNH: CHĂN NUÔI

THÁI NGUYÊN - 2015

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

NGUYỄN THỊ NGOAN

**KHẢO SÁT HIỆN TRẠNG ĐÀN BÒ H'MÔNG
VÀ ĐÁNH GIÁ KHẢ NĂNG SINH TRƯỞNG
CỦA CÁC BÊ SINH RA TỪ ĐÀN BÒ H'MÔNG
HẠT NHÂN NUÔI TẠI HUYỆN PÁC NẶM
TỈNH BẮC KẠN**

Ngành: Chăn nuôi

Mã số: 60.62.01.05

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC NÔNG NGHIỆP

Người hướng dẫn khoa học:

- 1. PGS.TS. Trần Huê Viên**
- 2. PGS.TS. Nguyễn Hưng Quang**

THÁI NGUYÊN - 2015

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng những số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và chưa được sử dụng để bảo vệ một học vị nào.

Tôi xin đảm bảo mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận văn đều đã được ghi rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, ngày 15 tháng 9 năm 2015

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Ngoan

LỜI CẢM ƠN

Nhân dịp hoàn thành bản luận văn này, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn tới Ban Giám hiệu, Phòng quản lý đào tạo sau Đại học, Ban Chủ nhiệm khoa Chăn nuôi - Thú y Trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên nơi tôi được đào tạo để trưởng thành cũng như tạo điều kiện thuận lợi tốt nhất cho tôi hoàn thành nhiệm vụ của mình. Tôi xin chân thành cảm ơn:

- Ban lãnh đạo Trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên, cơ quan chủ trì đề tài đã tạo điều kiện cho tôi tham gia đề tài;

- Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn tỉnh Bắc Kạn, Ủy ban nhân dân huyện Pác Nặm, Phòng Nông nghiệp và phát triển nông thôn huyện Pác Nặm, Ủy ban nhân dân các xã Xuân La, Nhạn Môn, Cổ Linh là các cơ quan quản lý nhà nước trên địa bàn tôi triển khai, thực hiện đề tài đã tạo điều kiện và giúp đỡ về nhân lực, vật lực tốt nhất để thực hiện nghiên cứu này.

Để hoàn thành bản luận văn này tôi cũng xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới PGS.TS. Trần Huê Viên, PGS.TS. Nguyễn Hưng Quang là những người thầy hướng dẫn về khoa học, đã giúp đỡ tôi tận tình và có trách nhiệm trong quá trình nghiên cứu cũng như hoàn thiện bản luận văn.

Xin chân thành cảm ơn sự giúp đỡ của các anh chị bạn bè, đồng nghiệp đã giúp đỡ tôi trong quá trình xây dựng đề cương và thực hiện bản luận văn này. Nhân dịp này cho phép tôi được bày tỏ sự biết ơn sâu sắc tới gia đình đã tận tình giúp đỡ, động viên khích lệ để tôi vượt qua mọi khó khăn hoàn thành luận văn.

Thái Nguyên, ngày 15 tháng 9 năm 2015

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Ngoan

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC CÁC BẢNG	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục đích của đề tài	2
3. Ý nghĩa của đề tài	2
Chương 1. TỔNG QUAN TÀI LIỆU	3
1.1. Cơ sở khoa học của đề tài	3
1.1.1. Cơ sở khoa học của việc nghiên cứu sự di truyền các tính trạng ở bò ...	3
1.1.2. Đặc điểm sinh trưởng của bò	4
1.1.3. Đặc điểm sinh sản của bò	11
1.2. Đặc điểm chung của giống bò H'Mông	21
1.2.1. Nguồn gốc và phân loại	21
1.2.2. Ngoại hình	21
1.2.3. Một số đặc điểm về chăn nuôi bò H'Mông hiện nay	25
1.3. Tình hình phát triển chăn nuôi bò ở trong và ngoài nước	26
1.3.1. Tình hình phát triển chăn nuôi bò ở nước ngoài	26
1.3.2. Tình hình phát triển chăn nuôi bò ở Việt Nam	28
1.4. Khái quát một số đặc điểm về điều kiện tự nhiên, kinh tế, xã hội huyện Pác Nặm	30
1.4.1. Điều kiện tự nhiên	30
1.4.2. Tình hình phát triển sản xuất ngành nông nghiệp	33
1.4.3. Đánh giá chung	34

Chương 2. ĐỐI TƯỢNG, PHẠM VI, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	36
2.1. Đối tượng nghiên cứu.....	36
2.2. Phạm vi nghiên cứu.....	36
2.2.1. Thời gian nghiên cứu	36
2.2.2. Địa điểm nghiên cứu	36
2.3. Nội dung nghiên cứu.....	36
2.3.1. Đánh giá hiện trạng đàn bò H'Mông nuôi tại tỉnh Bắc Kạn	36
2.3.2. Đánh giá một số chỉ tiêu sinh trưởng của đàn bò H'Mông hạt nhân.....	36
2.3.3. Đánh giá khả năng sinh trưởng của các bê sinh ra từ đàn bò hạt nhân.	36
2.4. Phương pháp nghiên cứu.....	37
2.4.1. Phương pháp điều tra đánh giá hiện trạng chăn nuôi bò H'Mông	37
2.4.2. Quản lý đàn bò hạt nhân	37
2.4.3. Theo dõi khả năng sinh trưởng phát triển của đàn bê sinh ra	38
2.4.4. Xử lý số liệu.....	39
Chương 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	40
3.1. Đánh giá hiện trạng đàn bò H'Mông nuôi tại Bắc Kạn.....	40
3.1.1. Số lượng và cơ cấu đàn bò H'Mông của tỉnh Bắc Kạn.....	40
3.1.2. Khả năng sinh trưởng của bò H'Mông nuôi tại Bắc Kạn	41
3.1.3. Khả năng sinh sản của bò H'Mông nuôi tại Bắc Kạn	44
3.1.4. Bình tuyển, xếp cấp tổng hợp đàn bò H'Mông nuôi tại Bắc Kạn	45
3.2. Kết quả đánh giá một số chỉ tiêu sinh trưởng của đàn bò H'Mông hạt nhân nuôi tại huyện Pác Nặm, tỉnh Bắc Kạn	47
3.2.1. Khối lượng đàn bò H'Mông hạt nhân	47
3.2.2. Kích thước một số chiều đo cơ thể đàn bò H'Mông hạt nhân	48
3.3. Đánh giá khả năng sinh trưởng của các bê sinh ra từ đàn bò cái hạt nhân ở các lứa đẻ theo dõi.....	49
3.3.1. Khối lượng cơ thể bê sinh ra từ đàn cái hạt nhân ở các lứa đẻ theo dõi	49

3.3.2. So sánh khối lượng cơ thể bê sinh ra từ đàn cái sinh sản và bê sinh ra từ đàn cái hạt nhân.....	51
3.3.3. Tốc độ sinh trưởng của bê sinh ra từ đàn cái hạt nhân ở lứa đẻ theo dõi thứ 3.....	54
3.3.4. Ảnh hưởng của khối lượng bò mẹ đến khối lượng bê con sinh ra từ đàn cái sinh sản và đàn cái hạt nhân trung bình ở 3lứa đẻ	58
KẾT LUẬN, TỒN TẠI VÀ ĐỀ NGHỊ	61
1. Kết luận	61
2. Tồn tại	62
3. Đề nghị	62

TÀI LIỆU THAM KHẢO

MỘT SỐ HÌNH ẢNH CỦA ĐỀ TÀI

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Cs	: Cộng sự
CSDT	: Chỉ số dài thân
CSKL	: Chỉ số khối lượng
CSTM	: Chỉ số tròn mình
CSTX	: Chỉ số to xương
CV	: Cao vây
DTC	: Dài thân chéo
ĐVT	: Đơn vị tính
HF	: Holstein Friesian
KCLĐ	: Khoảng cách lúa đẻ
KL	: Khối lượng
NN&PTNT	: Nông nghiệp và phát triển nông thôn
PTNT	: Phát triển nông thôn
RN	: Rộng ngực
STT	: Số thứ tự
TB	: Trung bình
TCVN	: Tiêu chuẩn Việt Nam
TT	: Thị trấn
UBND	: Ủy ban nhân dân
VN	: Vòng ngực
VO	: Vòng ống

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 3.1. Cơ cấu đàn bò H'Mông theo độ tuổi.....	40
Bảng 3.2. Cơ cấu đàn bò H'Mông theo tính biệt (con)	41
Bảng 3.3. Khối lượng và kích thước một số chiều đo của bò cái H'Mông	42
Bảng 3.4. Kích thước một số chiều đo và khối lượng của bò đực H'Mông.....	43
Bảng 3.5. Tuổi đẻ lứa đầu (năm).....	44
Bảng 3.6. Nhịp đẻ của bò cái H'Mông	45
Bảng 3.7. Kết quả bình tuyển, xếp cấp tổng hợp đàn bò đực H'Mông	46
Bảng 3.8. Kết quả bình tuyển, xếp cấp tổng hợp đàn bò cái H'Mông	46
Bảng 3.9. Khối lượng bò H'Mông hạt nhân theo dõi tại huyện Pác Nặm tỉnh Bắc Kạn.....	47
Bảng 3.10. Kích thước các chiều đo của bò đực H'Mông hạt nhân (cm)	48
Bảng 3.11. Kích thước các chiều đo của bò cái H'Mông hạt nhân (cm)	48
Bảng 3.12. Khối lượng cơ thể bê sinh ra từ đàn cái hạt nhân ở các lứa đẻ theo dõi (kg).....	49
Bảng 3.13. So sánh khối lượng cơ thể bê sinh ra từ đàn cái sinh sản và bê sinh ra từ đàn cái hạt nhân ở lứa đẻ 1	51
Bảng 3.14. So sánh khối lượng cơ thể bê sinh ra từ đàn cái sinh sản và bê sinh ra từ đàn cái hạt nhân ở lứa đẻ 2 (kg)	52
Bảng 3.15. So sánh khối lượng cơ thể bê sinh ra từ đàn cái sinh sản và bê sinh ra từ đàn cái hạt nhân ở lứa đẻ 3 (kg)	54
Bảng 3.16. Tăng khối lượng trung bình của bê sinh ra từ đàn cái hạt nhân ở lứa đẻ theo dõi thứ 3 qua các giai đoạn	55
Bảng 3.17. Kích thước các chiều đo của bê sinh ra từ đàn cái hạt nhân ở lứa đẻ 3 qua các giai đoạn (cm)	55
Bảng 3.18. Ảnh hưởng của khối lượng bò mẹ đến khối lượng bê con của đàn cái sinh sản và đàn cái hạt nhân ở 3 lứa đẻ (*)	58
Bảng 3.19. Phương trình hồi quy giữa khối lượng bê con trung bình của 3 lứa theo dõi và khối lượng bò mẹ hạt nhân.....	60

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Bò H'Mông (hay còn gọi là bò Mông hay bò Mèo) là một nhóm bò quý, có năng suất và chất lượng thịt cao được nuôi nhiều ở vùng núi cao các tỉnh Hà Giang, Bắc Kạn, Cao Bằng. Nhóm bò này là vật nuôi phổ biến của đồng bào H'Mông và có nhiều đặc điểm ưu việt, được người H'Mông chọn lọc, thuần dưỡng từ lâu đời. Bò đã thích ứng với điều kiện sống trên vùng cao núi đá, khí hậu lạnh và khan hiếm thức ăn và là một nguồn gen vật nuôi quý của Việt Nam.

Thực tiễn cho thấy, con bò H'Mông gắn liền với văn hóa người H'Mông, đó là con vật của đời sống tâm linh, một nguồn sức kéo quan trọng và rất thích hợp với canh tác nương rẫy ở vùng cao nên được người H'Mông trân trọng và nuôi dưỡng, chăm sóc rất chu đáo. Có thể nói kinh nghiệm nuôi bò, huấn luyện bò để cày, kéo của người H'Mông được coi là tốt nhất trong các cộng đồng dân tộc thiểu số miền núi phía Bắc. Con bò là niềm kiêu hãnh của nhiều gia đình người H'Mông, dù cuộc sống của họ còn nhiều gian khó.

Trong những năm qua, khi đất nước phát triển, sự giao lưu kinh tế xã hội phát triển rộng khắp ở mọi vùng miền, nhiều giống vật nuôi mới trong đó có giống bò đã xâm nhập và trao đổi nguồn gen với bò H'Mông dẫn tới xu hướng lai tạp. Mặt khác, sự giao lưu văn hóa giữa các dân tộc trong điều kiện mới được tăng lên góp phần tác động làm cho giống bò H'Mông đứng trước nguy cơ bị thoái hóa do nhiều nguyên nhân: Do tập quán chăn nuôi thả rông thành đàn, tự do giao phối, vấn đề cận huyết kéo dài do không luân chuyển đực giống, bò là tài sản của dân nên họ thường bán đi những bò to để được nhiều tiền, giữ lại bò bé, dẫn đến khối lượng cơ thể bị giảm dần. Về công tác quản lý chưa có sự vào cuộc của cơ quan chuyên môn để hình thành hệ thống chọn lọc, quản lý giao phối và nhân giống nhằm gìn giữ những đặc tính ưu việt của phẩm giống và phát huy tiềm năng di truyền của chúng. Vì vậy việc nghiên cứu các biện pháp kỹ thuật nhằm bảo tồn và phát triển giống bò này là hết sức cần thiết, trong đó chọn lọc